

Cele lekcji – wymagania ogólne

- ◆ pogłębienie rozumienia roli Kościoła w powstaniu państwa polskiego;
- ◆ odkrycie wkładu chrześcijaństwa w rozwój narodu polskiego i jego kultury.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

Uczeń:

- ◆ wyjaśnia znaczenie chrześcijaństwa, ze szczególnym uwzględnieniem chrztu Mieszka I, w historii narodu i kultury polskiej;
- ◆ wymienia najważniejsze wydarzenia związane z początkiem Kościoła w Polsce;
- ◆ poszerza zakres rozumienia pojęcia „kultura”;
- ◆ wymienia najważniejsze wydarzenia z życia św. Wojciecha – patrona Polski;
- ◆ dostrzega w działalności św. Wojciecha i jego męczeńskiej śmierci urzeczywistnienie Chrystusowego nauczania;
- ◆ uzasadnia twierdzenie, że naród istnieje przede wszystkim dzięki kulturze.

Wartości

- ◆ postawa św. Wojciecha jako świadka Ewangelii;
- ◆ wdzięczność wobec minionych pokoleń Polaków, połączona z poczuciem narodowej dumy.

Propozycja realizacji

Wprowadzenie

Metoda – praca w grupach. Uczniowie w zespołach czteroosobowych odpowiadają na pytanie: Co waszym zdaniem łączy wszystkich Polaków? Po zakończonej pracy na tablicy przedstawiciele grup zapisują (w formie tzw. słoneczka) elementy łączące nas wszystkich. Nauczyciel, sam lub z uczniami, wybiera i podkreśla na tablicy te elementy, które tworzą kulturę, po czym definiuje pojęcie „kultura” w tym „kultura narodowa”, a także ukazuje rolę kultury w życiu narodu – w tym celu można wykorzystać treść przemówienia św. Jana Pawła II (załącznik 1).

Warto, aby nauczyciel w komentarzu odniósł się do znalezionych przez uczniów (lub pominiętych) wątków religijnych łączących wszystkich Polaków.

Rozwinięcie tematu

Metoda – dyskusja. Nauczyciel zachęca do podjęcia dyskusji na temat znaczenia chrześcijaństwa – zwłaszcza chrztu Mieszka I – dla dziejów Polski, w tym dla kultury polskiej i budowania wspólnoty narodowej. Następnie poleca wspólne odczytanie fragmentu podręcznika (od słów „Chrzest Mieszka I w 966 r...” na s. 276) i prosi uczniów o komentarz.

Podsumowanie: chrzest księcia i jego drużyny zapoczątkował istnienie państwa polskiego. Gwarancją jego istnienia było oddanie swych ziem przez Mieszka pod opiekę papieżowi. Świadectwem tego wydarzenia jest najstarszy polski dokument *Dagome iudex* (załącznik 2). Przyjmuje się, że władcę ochrzcił biskup Jordan 14 kwietnia 966 r. Na uwagę zasługuje też fakt, że szybko po chrzcie – bo już w 968 r. – powstało pierwsze biskupstwo, a niedługo później arcybiskupstwo, co potwierdzało rangę władcy, a także autonomiczność młodego państwa.

Metoda – karta pracy. We wprowadzeniu do karty pracy (załącznik 3) nauczyciel zauważa, że nie można by mówić o chrystianizacji ziem Słowian bez działań konkretnych osób, których wiara odmieniła losy przyszłych pokoleń. Taki osobami byli działający w IX w. św. Cyryl i Metody – nazwani Apostołami Słowian – którzy m.in. opracowali pismo słowiańskie, głągolicę, a także św. Wojciech – męczennik, patron Polski. Następnie nauczyciel rozdaje karty. Po upływie wyznaczonego czasu odpowiedzi uczniów są omawiane i komentowane na forum klasy.

Zakończenie

Dzieje narodu i państwa polskiego nierozzerwalnie łączą się z chrztem Mieszka I i jego drużyny w 966 r. Przyjęcie chrztu:

- podnosiło rangę i autorytet księcia Mieszka i jego następców;
- dało początek chrystianizacji, połączonej z budowaniem struktur kościelnych na ziemiach piastowskich;
- zapoczątkowało stopniowe włączanie młodego państwa w krąg kultury Europy łacińskiej.

Pierwsze polskie biskupstwo utworzono w 968 r. w Poznaniu, a na jego czele stanął Jordan. Patronem Polski jest św. Wojciech, który poniósł męczeńską śmierć w 997 r.

Notatka

Tekst Zakończenia.

Korelacja z edukacją szkolną

- ◆ historia – znaczenie chrześcijaństwa w obrządku łacińskim dla rozwoju kultury polskiej;
- ◆ wiedza o społeczeństwie – kultura jako źródło tożsamości narodowej;
- ◆ język polski – doskonalenie umiejętności rozumienia i interpretacji tekstu.

Inne możliwości realizacji

Metoda – skojarzenia. Nauczyciel na tablicy zapisuje hasło: CHRZEST POLSKI. Uczniowie są proszeni, aby spontanicznie podawali hasła kojarzące się im z tym wydarzeniem. Wybrany uczeń zapisuje je na tablicy. Nauczyciel dopisuje na tablicy daty (o ile uczniowie nie podali ich wcześniej – załącznik 4):

- 966
- 968
- 997
- 999

Następnie prosi uczniów, aby na podstawie lektury podręcznika zapisali wydarzenia, jakie miały miejsce w tych latach. Po uzupełnieniu zapisów nauczyciel zachęca uczniów do dyskusji na temat skutków chrztu Mieszka I dla dziejów Polski.

Metoda – kapsuła czasu. Wyobrażamy sobie, że z tysiącletniego dziedzictwa naszego narodu możemy zachować tylko niektóre jego elementy, najważniejsze i najbardziej polskie, przez umieszczenie ich w kapsule czasu. Zadaniem uczniów będzie wybranie najcenniejszych przejawów naszej kultury z sześciu kategorii (dobieramy je adekwatnie do możliwości klasy):

- literatura,
- sztuki plastyczne,
- muzyka,
- architektura,
- nauka,
- inne, tzn. „dobre, bo polskie”.

Nauczyciel dzieli uczniów na grupy, a potem przydziela każdej jedną kategorię, prosi o wybranie trzech przykładów i zapisanie ich. Kiedy uczniowie są gotowi, nauczyciel zauważa, że: „Rozmiar kapsuły okazał się mniejszy, niż zakładano, dlatego należy z trzech elementów wybrać tylko jeden i ten umieścić w kapsule”, po czym prosi o dalszą pracę. Jeśli warunki techniczne pozwalają, nauczyciel prosi, aby w każdej grupie jeden z jej członków, wykorzystując smartfon, znalazł stosowną ilustrację wybranego przedmiotu – można z niej skorzystać przy omawianiu. Po upływie wyznaczonego czasu każda grupa przedstawia

wyniki swojej pracy (należy zapisać je na tablicy). Warto, aby nauczyciel próbował dociec:

1. Z jakich dwóch elementów każda z grup musiała zrezygnować i z jakiego powodu (co było kryterium eliminacji)?
2. Jakie trudności (np. emocje) pojawiały się podczas odrzucania dwóch elementów, które się nie zmieściły do kapsuły?
3. Czego nauczyliśmy się podczas tego ćwiczenia (po jego wykonaniu)?
4. Dlaczego pojawiły lub nie pojawiły się w kapsule elementy religijne?
5. Jaka była rola chrześcijaństwa w powstaniu tych wszystkich dzieł?

Podsumowanie: nauczyciel wyjaśnia pojęcie „kultura” i wskazuje wśród wybranych przez uczniów przykładów elementy kultury duchowej, materialnej, masowej. Można wykorzystać fragment przemówienia św. Jana Pawła II dla zaakcentowania funkcji kultury w życiu narodu (załącznik 1). Nauczyciel zauważa, że gdyby nie wydarzenie z 966 r., nie można by mówić o kulturze polskiej w takiej formie, jaką znamy dziś, czyli z takimi, a nie innymi obyczajami, językiem, literaturą, muzyką itd. Parafrazując słynną pieśń: „żeby Polska była Polską”, konieczny był jej chrzest.